

MAPENDEKEZO YA **MFUMO/MWONGOZO WA
KUHARAKISHA MAENDELEO YA VIWANDA KUPITIA
MNYORORO WA THAMANI WA MAZAO YA MISITU
YALIYOHANDISIWA
(ENGINEERED WOOD PRODUCT (EWP) - VALUE CHAIN)**

NA
DKT. ALLAN H. KIJAZI
MWENYEKITI WA KIKUNDI KAZI CHA MISITU (TNBC FWG)
NA KATIBU MKUU WA WIZARA YA MALIASILI NA UTALII

1

1

MPANGILIO WA WASILISHO

- 1. MAANA NA AINA ZA *EWP*s**
- 2. FAIDA ZA VIWANDA VYA *EWP*s**
- 3. MAPENDEKEZO**
- 4. HITIMISHO**

2

2

1. MAANA NA AINA ZA *EWP*s

3

3

1a. MAANA YA EWP

- ***Engineered Wood Products (EWPs)*** ni bidhaa za miti zinazozalishwa kwa kuunganisha vipande vya miti na mabaki mengineyo ya gogo kwa kutumia gundi au njia nyinginezo.
- Utaalamu huu **unawezesha** kuandaa bidhaa ya miti yenye maumbo mbalimbali kulingana na mahitaji ya soko. Hivyo, unakuwa na uwezo wa kuandaa bidhaa zenye **thamani** na **uimara** tofauti kulingana na **matumizi**.
- Uzalishaji wa EWPs unaofanyika Tanzania, unatumia malighafi kutoka kwenye **mashamba ya miti ya kupandwa**.

4

4

1b. Mifano ya EWP na Matumizi yake

5

5

i) Marine Board

➤ **Matumizi**

- Ujenzi,
- kutengeneza samani,
- kutengeneza meza za michezo (mf. *pool table*),
- vyombo vya baharini kama boti,
- gati za ufukweni, na
- mahitaji mengine yanayohitaji mbao stahimilivu kwa hali mbalimbali za hewa.

6

6

ii) Plywood

➤ **Matumizi**

- Kutengenezea milango.
- Sakafu.
- Ujenzi.
- Frame za samani (mf. Shelf).
- Makasha ya kusafirishia bidhaa.

7

7

iii) Particle boards

➤ **Matumizi**

- Kutengeneza milango,
- Sakafu,
- Dari /Paa,
- Kuta,
- Samani,
- Ujenzi.

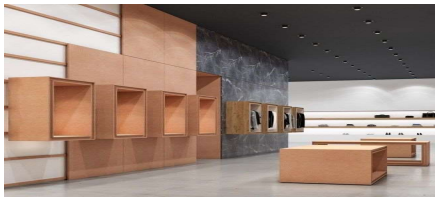

8

8

iv) MDF (*Medium Density Fibreboard*)

➤ **Matumizi**

- Milango,
- Frame za vitu mbalimbali, mfano: samani kama Makabati, Shelf, n.k
- Dari /Paa,
- Kuta,
- Ujenzi.

9

9

v) Cross-laminated timber

➤ **Matumizi**

- Kutengenezea Sakafu,
- Kuta,
- Mapaa,
- Majengo ya Gorofa,
- Nyumba za kuunganisha vipande vya mbao (*prefabricated components*).

10

10

2. FAIDA ZA VIWANDA VYA EWP

11

11

2. FAIDA ZA VIWANDA VYA EWP....

i) Kutumia malighafi iliyopo kwa ufanisi

- Kwa sasa viwanda vya mbao kwa wastani vinatumia 33% ya mti.
- Asilimia 67 inatupwa.
- Hizi Asilimia 67 ambazo kwa sasa hutupwa, zitatumika kama **malighafi** kwa viwanda ya EWPs.

Picha: Mabaki ya mbao (wood dusts) ambayo inatupwa.

12

12

2. FAIDA ZA VIWANDA VYA EWP.....

ii) Kupunguza Matumizi ya Fedha za Kigeni kwa kuzalisha bidhaa za EWPs ndani ya nchi.

- Kwa sasa Tanzania ina **uwiano hasi** wa kibiashara ya kimataifa kwenye mauzo ya *plywood; particle boards* na *MDF*.
- Hivyo, kutumia fedha nyingi za kigeni katika uingizaji wa bidhaa hizo.

EWPs	Uwiano Hasi wa Kibiashara ya Kimataifa Kwa Mwaka 2017 (TZS)
Plywood	-4,980,000,000
MDF	-10,715,000,000
Particle Boards	-1,977,200,000
Chanzo: TRA (2019) Cited by Ruhinduka, Chegere & Lwiza. (2020)	

13

ii) Kupunguza Matumizi ya Fedha za Kigeni....

- Ukuaji wa viwanda vya EWP utasaidia **kuingiza fedha nyingi za kigeni** na kupunguza matumizi ya fedha za kigeni katika uagizwaji wa bidhaa hizo.
- Kwa tafiti zilizofanyika, kuna **soko kubwa** la bidhaa za EWPs katika nchi za: Rwanda, Zambia, Kenya, Ethiopia, Umoja wa Falme za Kiarabu (UAE) na India.
- Tanzania imezizidi nchi hizo kwenye fursa ya kuzalisha (*comparative advantage*) **kwa kuwa tuna malighafi nyingi** na pia mazingira bora ya kiikolojia kwa kukuza misitu ya kupanda.

14

14

2. FAIDA ZA VIWANDA VYA EWP...

iii) Kuongeza **Mapato zaidi** ya ilivyo sasa kwa kuzalisha bidhaa za EWPs.

Wanufaika	Mbao (Faida kwa TZS)	EWP (Faida kwa TZS)
▪Wakulima wa Miti	4,471,040/ha	10,071,040/ha
▪Wavunaji wa Miti	2,034,283/m3	4,068,567/m3
▪Kiwanda	74,131/m3	Plywood = 310,162/m3 Blockboards = 577,650/m3
▪Muuzaji wa Jumla (Wholesaler)	21,117/m3	Plywood = 123,365/m3 Blockboards = 238,821/m3
▪Serikali	100,400/m3	Plywood = 310,162/m3 Blockboards = 577,650/m3

15

15

2. FAIDA ZA VIWANDA VYA EWP....

iv) Kuchochea uchumi jumuishi (*Inclusive Economy*)

- **Viwanda vya EWPs** vinatoa fursa kubwa ya ajira kwa **wanawake** na **vijana** kuliko viwanda vya mbao.

Picha: Vijana, wakiwemo wa kike walioajiriwa kiwanda cha veneer na plywood Mafinga, Iringa

16

16

iv) Kuchochea uchumi jumuishi...

- Vilevile, vinaboresha ustawi wa maisha ya **wakulima wadogo wa miti** kulingana na mahitaji yao ya kifedha.
- Hii ni kwa sababu viwanda vya EWP vinatumia **miti ya kupanda yenye umri mdogo (miaka 8-10)** kulinganisha na uchakataji wa mbao (miaka 18).

Picha: Mkulima mdogo wa miti, **Mafinga, Iringa.**

17

17

iv) Kuchochea uchumi jumuishi...

- Pia, vinachochea ukuaji wa viwanda na **ushiriki wa jamii** pana vijijini (*rural industrialization*).

Picha: Sehemu ya Wafanyakazi kiwandani, **Mafinga, Iringa.**

18

18

3. MAPENDEKEZO

19

19

3. MAPENDEKEZO...

i) Kuanzishwa kwa maeneo maalumu ya viwanda vya misitu (*Industrial Parks*).

- TNBC FWG inapendekeza kuanzishwa *Industrial Park* kwa kuanzia wilayani Mufindi, Iringa.
- Hii ni kutokana na upatikanaji wa malighafi nyingi ya miti na inayofaa kwa viwanda vya EWP. Aidha, kuna uwekezaji wa viwanda vya EWP unaondelea wilayani humo ambapo kwa sasa kuna viwanda 24 vya EWPs
- Kama ombi hili litakubalika, TNBC FWG itaandaa **Mpango Kazi** wa utekelezaji kwa kushirikisha wadau wote muhimu.

20

20

i) Kuanzishwa kwa maeneo maalumu....

➤ Hili litasaidia:

- Kupunguza gharama za uendeshaji wa viwanda vya EWP.
- Kurahisisha ukusanyaji wa kodi na tozo mbalimbali za Serikali.
- Kurahisisha utoaji wa huduma saidizi (*supporting services*) kwa wawekezaji wa viwanda vya EWP (umeme, barabara, maji, n.k.).

21

21

3. MAPENDEKEZO....

ii) Kuchochea maendeleo ya teknolojia katika viwanda vya EWP.

- TNBC FWG inapendekeza VAT kwa mashine za EWP zinazoingizwa nchini **iondolewe (zero rated)** wakati tukiendelea kujenga uwezo wa ndani.
- Kwa utafiti uliyofanyika, kuwezesha maendeleo ya viwanda vya EWP kwenye sekta ya misitu, kutaongeza **ajira kwa asilimia 26**
(Source: Msambichaka & Nyello (2020)).

22

22

ii) Kuchochea maendeleo ya teknolojia....

- Kwa wastani, gharama ya kununua mashine moja ya kutengeneza *plywood* (bila kodi) ni USD 17,500 ambayo ni sawa **TZS. 40,932,500** (Exchange Rate ya TZS 2339/USD).
- Kwa wastani, gharama ya kununua mashine moja ya kutengeneza *MDF* (bila kodi) ni USD 31,000 ambayo ni sawa **TZS. 72,509,000** (Exchange Rate ya TZS 2339/USD).

Hii itasaidia:

- Ushiriki mpana wa **Viwanda vidogo na vya kati** katika uzalishaji wa EWP.

23

23

3. MAPENDEKEZO....

iii) Kuongeza ujuzi wa rasilimali watu katika uzalishaji wa EWP.

- TNBC FWG inapendekeza **kuvijengea uwezo** vyuo vya ufundi vya: *Forest Industries Training Institute (FITI)* (**Moshi**) na *Forest and Wood Industries Training Centre (FWITC)* (**Mafinga**) kwa kuvipatia sehemu ya mapato yatokanayo na **tozo ya uendelezaji ujuzi** (*skills development levy/SDL*).

▪ Hii itasaidia:

- **Kuzalisha nguvu kazi yenye ujuzi** katika uzalishaji wa EWP na hivyo kuongeza ushindani katika soko.

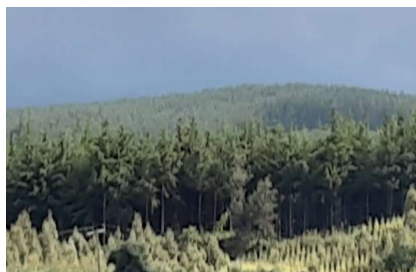
24

24

3. MAPENDEKEZO.....

iv) Kuboresha mazingira ya biashara

- a) TNBC FWG ilipendekeza **kuondolewa** (Zero rating) kwa kodi ya ongezeko la thamani (VAT) kwa **miti ya kupandwa iliyo shambani** (*standing trees*).

- Hii ni kwa sababu, miti hii ni **malighafi ya viwanda** kama zilivyo malighafi nyingine.

25

25

..Miti iliyo shambani (*standing trees*)....

- Uchambuzi umeonyesha kuwa **hakuna malighafi inayotozwa Kodi** (VAT) kabla ya kufika kiwandani (Mfano: Korosho, Kahawa, Chai n.k.).
- Utafiti uliyofanyika unaonyesha kuwa, **uondoaji wa VAT** kwa miti iliyoshambani **utapunguza** makusanyo ya VAT kwa **wastani** wa **TZS. 3,985,949/=** kwa mwaka kwa kila kiwanda,
- Lakini, **utaongeza wastani** wa makusanyo ya VAT ya **TZS 19,756,800** kutoka kila kiwanda kwa mwaka kupitia kwenye mnyororo wa thamani (*Value Chain*) wa mazao husika
(Source: Msambichaka & Nyello, 2021).

26

26

..Miti iliyo shambani (*standing trees*)....

- Ongezeko hili **litatokana** na kuongezeka kwa uzalishaji wa bidhaa za misitu kama mbao kutoka wastani wa **mita za ujazo 185 mpaka 343.**
- Pia, makusanyo ya TFS **yataongezeka** kutokana na wastani wa ununuzi wa miti kuongezeka kutoka **mita za ujazo 341 mpaka 655.**

27

27

..Miti iliyo shambani (*standing trees*)....

- Kwa kuzingatia mapendekezo yaliyotolewa kwa TNBC FWG, Wizara ya Maliasili na Utalii **imeanzisha** majadiliano na Wizara ya Fedha na Mipango kuhusu suala hili.
- **OMBI:** TNBC FWG inaomba majadiliano haya yakamilishwe mapema ili kuchochea uwekezaji wa viwanda vya EWP kwa **kupunguza gharama za malighafi** hasa kwa **viwanda vidogo na vya kati** na **kuongeza mapato** serikalini.

28

28

iv) Kuboresha mazingira ya biashara....

b) TNBC FWG ilipendekeza **kuondolewa** kwa utozaji wa **tozo ya CESS** zaidi ya mara moja (*double charging*) kwenye malighafi, na **kupunguzwa** kwa tozo hiyo kutoka **5%** mpaka **3%** ili kupunguza gharama za upatikanaji wa malighafi.

- Taarifa za utafiti zinaonyesha kuwa **punguzo** la Cess mpaka **3%** itaongeza mahitaji ya miti ya kupandwa kutoka wastani wa **mita za ujazo 341** mpaka **748**, na **kuongeza mapato** kwa wakulima wa miti.

(Source: Msambichaka & Nyello (2021).

29

29

...Kuondolewa kwa utozaji wa tozo ya CESS...

- Pia makusanyo ya Cess **yataongezeka** kutoka wastani wa **TZS 1,107,227** mpaka wastani wa **TZS 1,201,288** kutoka kila kiwanda kwa mwaka.
- Kwa kuzingatia mapendekezo yaliyotolewa na TNBC FWG, Wizara ya Maliasili na Utalii **imeanzisha** majadiliano na **TAMISEMI** kuhusu suala hilo.
- **OMBI:** TNBC FWG inaomba majadiliano haya yakamilishwe mapema ili kuchochea uwekezaji katika viwanda vya EWP.

30

30

iv) Kuboresha mazingira ya biashara....

C) TNBC FWG ilipendekeza kufanyika kwa **mapitio ya tozo** mbalimbali zinazokusanywa na Wizara ya Maliasili na Utalii kwenye sekta ya misitu.

- Kwa kuzingatia mapendekezo yaliyotolewa na TNBC FWG, Wizara ilianza kupitia na inakamilisha mapitio ya **Kanuni ya Tozo za Misitu** ili kuchochea uwekezaji katika sekta ya misitu.

- TNBC FWG **tumekubaliana** kwamba Wizara ya Maliasili na Utalii ikamilishe mapitio ya Kanuni hizo na taarifa iwasilishwe katika kikao kijacho cha Baraza.

31

31

iv) Kuboresha mazingira ya biashara....

D) TNBC FWG ilipendekeza kuandaliwa kwa Mpango/Mwongozo wa muda mrefu wa uendelezaji wa viwanda vya EWP (***National Engineered wood Sector Development Framework***).

- Mpango/Mwongozo huu **umekwisha andaliwa** kwa kushirikisha wadau muhimu, na unapitia hatua mbalimbali za uidhinishwaji ikiwemo kuwasilishwa TNBC.

- **OMBI:** TNBC FWG inaomba mpango/Mwongozo huu uidhinishwe mapema ili uanze kutumika katika kuchochea uwekezaji katika viwanda vya EWP.

32

32

iv) Kuboresha mazingira ya biashara....

- ❑ TNBC FWG imeandaa **Mpango/Mwongozo wa Kitaifa wa Uendelezaji wa bidhaa za misitu zilizohandisiwa (2021-2030).**

33

33

3. MAPENDEKEZO....

v) Kuchochea **mahusiano ya kikanda**, na **kimataifa** kwa maendeleo ya viwanda vya EWP nchini.

- TNBC FWG inapendekeza kuimarishwa kwa mahusiano ya **kimataifa** kwa kuanzia na **nchi ya Vietnam** ambayo imepiga hatua kubwa katika mapinduzi ya Viwanda vya EWP.
- **OMBI:** TNBC FWG inaomba kuanzishwa kwa *Tanzania –vietnam Joint Economic Council* ambapo pamoja na mambo mengine, itasaidia ubadilishanaji wa uzoefu katika uendelezaji wa viwanda vya EWP nchini.

34

34

4. HITIMISHO

35

35

4. HITIMISHO...

- TNBC FWG **inaomba** Baraza la Taifa la Biashara **liridhie** mapendekezo haya yote yaliyomo katika wasilisho hili ili yapate kutekelezwa.
- Hii itasaidia kuharakisha maendeleo ya viwanda vya EWP nchini na hatimaye **kuongeza ajira**, na **mapato ya serikali** .

36

36

4. HITIMISHO....

- Pia, Baraza la Taifa la Biashara linaombwa kutoa **idhini** ya uandaaji wa **mpango kazi** wa utekelezaji wa mapendekezo hayo kwa **TNBC FWG**, na kuwasilisha **taarifa ya utekelezaji** katika kikao kijacho cha Baraza.

37

37

4. TAFITI ZILIZOONGOZA WASILISHO HILI

1. **Margules Groome. (2019).** Market Feasibility Study on the Tanzania Engineered Wood Products. Iringa, Tanzania. Report Submitted to the Forest Development Trust, Iringa, and TNBC Forest Working Group;
2. **Msambichaka, L. & Nyello, R. (2021).** Fiscal Implications of Proposed Reforms on Government Financing. Report Submitted to the Ministry of Natural Resources and Tourism (MNRT);
3. **Msambichaka, L. & Nyello, R. (2021).** Fiscal Reforms for the Growth of Tanzania Forest Sector: Fast-Tracking the National Industrialisation Agenda. Report Submitted to the Ministry of Natural Resources and Tourism, and Ministry of Finance and Planning (MoFP);
4. **Msambichaka, L. & Nyello, R. (2021).** Fiscal Reforms of Growth of the Tanzania Forest Sector: Analysis of Fees and Charges Introduced by the Ministry of Natural Resources and Tourism. Report Submitted to the Ministry of Natural Resources and Tourism;
5. **Msambichaka, L. & Nyello. (2021).** Fiscal Reforms of Growth of the Tanzania Forest Sector: Economic and Fiscal Impact of Forest Produce Cess. Report Submitted to MNRT and PO-RALG;
6. **Msambichaka, L. & Nyello, R. (2019).** SMEs Challenges, Implications and Prospects in Tanzania Commercial Forestry Sector: A Five-Year Perspective Report. Report submitted to SHIVIMITA and TNBC Forest Working Group;
7. **Nyello, R. and Mwemfula, A. (2020).** Analysis of Employed Labour in Commercial Forestry Value Chain Beyond the Primary Production in Southern Highlands, Dodoma, Kilimanjaro and Dar es Salaam. Report Submitted to Forest Development Trust, Iringa, and TNBC Forestry Working Group;
8. **Ruhinduka, R., Chegere, M. & Lwiza, S. (2020).** Building the Economic Case for Government Support to Enable Development of the Engineered Wood Products Value Chain. Report Submitted to the Forest Development Trust, Iringa, and TNBC Forest Working Group.

38

38

NINAOMBA KUWASILISHA

AHSANTENI SANA KWA KUNISIKILIZA

39